

'VAN GEBOORTEBERICHT TOT THEORETISCHE BESCHOUWING OVER HET FASCISME' Interview met oud-redacteuren van *Groniek*

Monique Kroes en Liesbeth Coffeng

"*Groniek* is eigenlijk als een hobby begonnen", vertelt Jan Pieter Janzen. Samen met Homme Wedman vormde hij jarenlang een duo, waarbij Homme voor de ideeën zorgde en hij de praktische uitvoering op zich nam. Het was de tijd van Provo-achtige activiteiten en daar valt ook de uitgave van het blaadje *Bril* onder. In *Bril*, een uit eigen zak bekostigd en op A5 gestencild blaadje, stond van alles: "gedichten, boekbesprekingen, kollages, kommentaartjes, tipjes, tekeningen en hier en daar een kritische noot". *Bril* was anarchistisch geïnspireerd en keerde zich met name tegen het officiële studentenweekblad *Der Clercke Cronike*. Het stencilen van *Bril* gebeurde in het geniep op het Instituut voor Geschiedenis.

In 1967 was het Gronings Historisch Dispuut Ubbo Emmius aan de beurt om het landelijke OSGN-congres (Organisatie van Studenten in de Geschiedenis in Nederland) te organiseren. Wedman en Janzen, beiden actief bij Ubbo, waren betrokken bij de organisatie van dit congres dat zij als thema 'anarchisme' meegaven. Het tweede nummer van *Bril* werd de catalogus van de bijbehorende tentoonstelling. "Dat was zo'n enorm succes dat we er zelfs een tweede druk van maakten." Van *Bril* verschenen nog twee nummers en toen "rees het idee -ik denk altijd maar dat het van Homme kwam- om iets te doen dat meer historisch was, een Instituutsblad. En dat werd *Groniek*." Janzen zag er aanvankelijk niet zo veel in; hij was bang dat er niet genoeg schrijvers zouden zijn om de pretentie, een spreekbuis voor studenten te zijn, waar te kunnen maken. Maar als handlanger in de strijd was hij wel bij de uitvoering betrokken. In de eerste uitgaven van *Groniek* ging het om "human interest-dingen, het leren kennen van hoogleraren en hen een beetje ter verantwoording roepen. Je merkte", zegt Janzen, "dat je kritiek -wanneer je het op papier zette- harder aankwam".

***Groniek* vijftientig jaar**

In het najaar van 1992 bestond *Groniek* vijftientig jaar, een reden voor de redactie om eens in de geschiedenis van het eigen blad te duiken. In de loop van haar bestaan is *Groniek* sterk veranderd, waarbij de wijziging in het uiterlijk het meest in het oog springend is. Van een gestencild blad op A4-formaat, waarvan het type- en layout-werk de verschillende redacties veel zweet en tranen kostte, werd *Groniek* vanaf 1983 een gedrukt boekje. Inhoudelijk waren de veranderingen al net zo spectaculair. Aanvankelijk was *Groniek* een insti-

tuutsmededelingenblad en verenigingsorgaan, volgens professor A.G. Jongkees bedoeld "als een bijdrage tot communicatie tussen het wetenschappelijk corps en de studenten". Het excursielied stond er naast een interview met een hoogleraar en een serieus historisch artikel. In die tijd was *Groniek* gelieerd aan de vereniging voor geschiedenisstudenten Ubbo, waarvan de leden een gratis abonnement kregen op *Groniek*. Gaandeweg zette de professionalisering ook in op inhoudelijk gebied: de redactie schreef zelf steeds minder, auteurs van buiten Groningen werden bereid gevonden om voor *Groniek* te schrijven en wetenschappelijke artikelen kregen de overhand.

De geschiedenis van *Groniek* was deels te reconstrueren uit de oude nummers, hiermee ontbrak nog het verhaal van de mensen achter *Groniek*: de bevlogenheid, de discussies, de teleurstellingen en de triomfen. Acht oud-redacteuren werden op twee locaties geïnterviewd over hun redactietijd: Jan Pieter Janzen, één van de oprichters uit 1967, Josine Blok (1972-74), Henk van Veen (1974-75), Marie Christine van der Sman (1976-78), René Cuperus (1983-84), Karin van den Born (1983-1984), Pieter Christiaanse (1983-84) en Ernst Baas (1988-1989).

Gronieks karakter

Bestaat er zoiets als een 'Gronieks' karakter? Josine Blok neemt het woord: "Voor zover er sprake is van continuïteit, zie ik dat als een dunne draad, die sterker geworden is in de laatste tien jaar." Werd in de tijd van Janzen vooral aandacht besteed aan de eigentijdse geschiedenis, voor de redactie van Josine (1972-74) was "de betrokkenheid op het contemporaine gebeuren geen *issue* meer. Vanuit ons politieke engagement wilden wij veranderingen in de geschiedwetenschap in beweging zetten. In dat opzicht wilden wij dat *human interest* weer kwijt." Wat *Groniek* volgens haar is gebleven is "een tijdschrift dat goed genoeg is om een heleboel belangwekkende stukken te verzamelen, maar niet zo zwaarwichtig dat mensen het gevoel krijgen dat ze *TvG*- en *BMGN*-achtige artikelen moeten lanceren. Het geeft ruimte aan historisch debat."

De grootste verandering is dat *Groniek* niet meer een typisch studentenblad is. Dit zorgt ervoor dat Jan Pieter niet veel 'Gronieks' meer herkent in het wetenschappelijke tijdschrift dat het nu is. Die ontwikkeling naar een professioneel blad heeft Henk van Veen in zijn redactieperiode (1974-75) aan den lijve meegemaakt. De redactie wilde van *Groniek* een "echt historisch tijdschrift maken, niet meer een instituutsmededelingenblad. We begonnen het Groningse te ontstijgen. We wilden een leuk, afwisselend, mooi blad maken. En ermee scoren als dat kon, in eerste instantie binnen het Instituut, maar ook landelijk." Volgens Marie Christine van der Sman had *Groniek* in haar tijd (1976-78) vooral een kritisch karakter. "Altijd zochten we artikelen van auteurs die tegendraads waren. We probeerden nieuwe vormen van geschiedschrijving te presenteren." Dit kritische karakter betreft René Cuperus (1983-84) op de studie geschiedenis, die naar zijn zeggen "zo saai als ik weet niet wat was. Het was niet

een ideeënrijke studie, maar een ambachtelijke, op noten georiënteerde opleiding." *Groniek* was in deze situatie een ontsnapping uit het Instituut. René Cuperus: "We gebruikten *Groniek* als voertuig van ons eigen onbehagen. We zochten auteurs die onze kritiek op de traditionele geschiedenis, zoals die aan het Instituut werd onderwezen, konden vertolken." Na twintig jaar, waarin een traditie werd opgebouwd, spraken ook anderen van een 'Gronieks' karakter. Ernst Baas: "In de *NRC* werden we het meest *sophisticated* studentenblad van Nederland genoemd. Dat schiep verwachtingen; we bleven wel speelser dan andere historische tijdschriften."

Speeltuin

"*Groniek* was een soort speeltuin, een podium voor geëngageerde historici die van zich wilden laten horen", volgens Jan Pieter Janzen. Ook andere redacteurs benadrukken dat ze *Groniek* vooral voor hun eigen plezier deden, en omdat ze iets misten in hun studie. Daarbij bekommerden ze zich niet om de interesse van hun lezerspubliek. Henk van Veen: "We deden gewoon wat we leuk vonden." Marie Christine van der Sman: "We vroegen ons niet af wie onze doelgroep was, we waren met z'n allen aan het egotrippen. Die bladen verkochten we ook wel. Daar hoefden we ons nooit zorgen over te maken."

De wens om van *Groniek* een blad te maken dat zijn bestaansrecht buiten het Instituut had, leefde heel sterk bij de redactie van '83/'84. Karin van den Born: "We hadden de illusie, de wens, om van *Groniek* een blad te maken dat voor heel Nederland interessant zou zijn. We besteedden daarom ook veel aandacht aan de vormgeving en gingen leuren met dozen Gronieken langs boekhandels." Concurrentie van andere vaktijdschriften werd door de redacties niet geducht; eigenlijk zat alleen het studententijdschrift *Skript* uit Amsterdam op dezelfde lijn.

In tegenstelling tot de redacties van het eerste uur hield de redactie van Ernst Baas (1988-89) wel rekening met de smaak van het publiek. Zo was het nummer 'Voedselgeschiedenis' van de vorige redactie als zoete broodjes over de toonbank gegaan. De nieuwe redactie koos het thema 'Drank' omdat het tegendraads was en omdat ze dacht daarmee dezelfde markt aan te boren als met 'Voedselgeschiedenis'. Het inspelen op de smaak van het publiek bood nog geen garantie voor een goede afzet, getuige de onevenwichtige samenstelling van de voorraad oude Gronieken. Algemeen heerst het idee bij de oud-redacteurs dat de doelgroep altijd overschat is.

Sfeer

De redactie wisselde tot voor kort aan het begin van elk nieuw collegejaar. Wie zich aanmeldde werd in principe in de redactie opgenomen. Een enkele keer liep de samenwerking stuk, maar het overheersende gevoel is toch dat van een

Links op de foto: Josine Blok. Uit: Groniek 28 (1973).

goede sfeer. Jan Pieter Janzen: "Onze redactie was een leuke groep mensen, waarmee je ook naar het café ging na afloop." Josine Blok: "We waren heel fanatiek bezig met het vak, dat verbond ons, en daarnaast waren we vrienden. Het zakelijke en informele liepen door elkaar. In de vergadering was er vaag een agenda, maar er was ook veel gebabbel. Ik heb het gevoel dat ik toen woonde op het Instituut. We sloegen onze tenten er eigenlijk op."

Ook de redactie van Henk van Veen was een clubje dat elkaar goed kende: "Het was een elitegroep. Mensen die echt wat meer wilden zochten elkaar op. Er zaten heel verschillende types in, maar we accepteerden en respecteerden elkaar. We voelden ons anders dan alle anderen, we zetten ons af." Marie Christine van der Sman was de enige vrouw in het gezelschap en hield zich wat op de achtergrond in discussies. "Ik vond wel dat de heren altijd de boventoon voerden. Wij zaten nog in de serre van de villa, en ik zie nog Frans Westra -die deed al het werk- vloekend en tierend en rokend als een Maleier zitten boven de typemachine. Ik vond de eerste redactie waar ik in zat leuker dan de tweede. Er was een goede sfeer, hoewel Patrick Everard wel een dictator was. De tweede redactie was relaxter, die jongens waren ook wat intelligenter. Ik kwam bij *Groniek* als eerstejaars en was voornamelijk geïnteresseerd in de vormgeving. Zij vonden dat wel leuk; ik werd daar vrij in gelaten." Was Marie Christine de enige vrouw in haar redactie, Karin van den Born had Nienke als vrouwelijke compagnon. Mederedactielid René Cuperus merkt lachend op: "Bij ons

voerden de vrouwen de boventoon", waarop Karin onthult dat zij en Nienke relatief veel typewerk deden, maar zij hadden dan ook een typediploma. Henk van Veen herinnert zich: "De enige vrouw in onze redactie deed inderdaad het secretariaat, maar ook de financiën." Ook in de tijd van Josine vormden mannen de meerderheid. Werd Josine gevraagd vanwege haar typekwaliteiten, in de loop van het jaar herzagen de mannen hun mening en vroegen haar voor het hoofdredacteurschap.

De redactie van Karin, René en Pieter wilde bewust als vriendengroep in de redactie gaan, wat mogelijk was omdat de vorige redactie met ruzie uit elkaar was gegaan. "Het werd wel als een soort coup gezien door de vorige redactie." Henk te Velde was de enige die zich ook had aangemeld. Pieter Christiaanse: "We hebben toen met Henk een uitgebreid gesprek gehad, maar toen bleek dat de themanummers al waren bepaald zei Henk: 'Ik wacht nog wel een jaartje'." De redactie blikt terug op een mooie tijd. Karin: "Ik had het gevoel, misschien heb ik dat wat geïdealiseerd, dat in de samenwerking de som der delen meer was dan het geheel. Zelden heb ik later zo'n samenwerking meegemaakt."

Reizen door de eeuwen heen

Het karakter van de huidige *Groniek* wordt grotendeels bepaald door de thematische opzet. Al vrij vroeg, in 1973, werd het eerste themanummer gemaakt naar aanleiding van een congres over Johan Huizinga. Josine Blok herinnert zich over dit nummer dat het "het eerste was dat we zo in den lande uitbrachten". De redactie merkte met het Huizinganummer dat er belangstelling was voor een blad als *Groniek* "met een forum-functie en een speels element. Bovendien merkten we dat we ons ei beter kwijt konden in een themanummer." Plannen werden gesmeed om met een volgend themanummer het heft geheel in eigen handen te nemen door zelf een congres te organiseren en door de financiële band met Ubbo losser te maken. "Ubbo vormde de financiële basis voor *Groniek*", legt Josine uit, "zowel tekorten als overschotten kwamen toe aan Ubbo. En dat laatste wilden wij niet meer, want zo konden we een fonds vormen voor volgende redacties om van dat gestencil af te komen."

Het tweede themanummer en het bijbehorende forum over theoretische geschiedenis draaide rond het boek *Geschiedenis tussen structuur en evenement* van C.P. Bertels, "waar iedereen ontzaglijk mee bezig was". Omdat het uitbrengen van de eerste twee themanummers zo succesvol was gebleken, gaf Josine aan de volgende redactie het nadrukkelijke advies: "Jongens, die themanummers dat moet je doen, dat is leuk om uit te denken en het is iets waar je financieel beter van wordt." Het goedbedoelde advies werd echter door die redactie niet opgevolgd. Toch werd de draad van het thematisch werken één jaar later weer opgepakt met het 'Onderwijsnummer'. Vanaf dat moment verschenen er jaarlijks één à twee themanummers en vanaf 1983 werden er uitsluitend thematische nummers gemaakt. Marie Christine hierover: "Met die thema's waren soms een aantal studenten bezig onder leiding van een docent. Met de thema-

nummers wilden we de aandacht vestigen op bepaalde ongebruikelijke onderwerpen."

Volgens René heeft de gang naar de thematische opzet een interne logica. "Je kreeg artikelen niet spontaan aangeleverd; je begon met een leeg bureau. Omdat je als beginnend student nog nauwelijks op de hoogte was van het wetenschappelijk onderzoek in Nederland, kon je mensen ook niet benaderen om een artikel te schrijven. Als je een thema verzond, had je een alibi om mensen te gaan bellen." Wat betreft de inhoudelijke voordelen die het thematisch werken met zich meebrengt, zoals dat door Josine naar voren werd gebracht, heeft René zijn twijfels. "Bij het werken met themanummers waren er twee benaderingen, een diachrone en een interdisciplinaire. Zo vroeg je bijvoorbeeld een theoloog, een psycholoog en een antropoloog om een artikel, maar of dat nou echt kennisverrijking was? Reizen door de eeuwen heen was het eigenlijk." Karin is het niet eens met de voorstelling van zaken alsof het thematisch werken alleen een alibi zou zijn om mensen te benaderen. Thematisch werken levert volgens haar ook inhoudelijk iets op. "Je stelt je voor dat je een thema hebt waar mensen verschillende meningen over hebben, dat er zo een debat ontstaat. Wij wilden de stand van zaken laten zien in de discussie over een bepaald onderwerp."

In de redactie van Ernst Baas was de thematische opzet al traditie geworden. Toch, "werd erover gepraat of we niet een deel moesten opnemen dat los stond van het thema en met de actualiteit te maken had. De thematische opzet kan ook een keurslijf worden. Je kunt dingen mislopen omdat ze niet in het thema passen." Dat was ook de reden waarom er in 1990 werd besloten aan het themagedeelte een supplement toe te voegen, waarin plaats zou zijn voor losse bijdragen. Studenten werden aangemoedigd om in het supplement te publiceren. De oude podiumfunctie kreeg zo weer daadwerkelijkheid gestalte.

Cultuur met een grote C

"Alles kon toen nog hè, van geboortebericht tot een theoretische beschouwing over het fascisme", reageert Jan Pieter Janzen als wij hem vragen wat er in *Groniek* werd opgenomen. Er werden ook wel elders gepubliceerde artikelen overgenomen. Dat gebeurde dan om twee redenen. "We gebruikten vaak een artikel om anderen op te laten reageren, en soms was het om te laten zien dat er een andere manier van geschiedschrijving mogelijk was."

Met de aanstelling van de hoogleraar contemporaine geschiedenis Lipschits in 1971 was de noodzaak om aandacht aan 'eigentijdse' te besteden niet meer zo groot. Het accent in *Groniek* verschoof hierdoor naar de sociaal-economische geschiedenis, met nummers als 'Abortus en Anticonceptie door de eeuwen heen' (1978) en 'Aspecten van industriële archeologie' (1979). Josine was in die tijd met cultuurgeschiedenis bezig en week daarmee absoluut af. "Dat was iets dat je ernaast deed. Het was heel lang iets elitairs. Er was een begrip cultuur dat je schreef met een grote C, dat elitair en niet sociaal betrokken was en dus

De Groningse hoogleraren in 1972, v.l.n.r.: Baudet, Jongkees, Kossmann, Waterbolk, Visser, Lipschits. Uit: *Groniek* 24.

politiek gezien buiten de boot viel. Pas na mijn tijd kwam de cultuurhistorische wending, die later is uitgegroeid tot een soort Groningse school met invloeden van Kossmann en Ankersmit." Vóór de cultuurhistorische stroming de overhand kreeg, zoals in het huidige *Groniek* nog het geval is, stond de emancipatorische geschiedenis enige tijd hoog in het vaandel geschreven. De bekendste nummers op dit gebied zijn wel de beide nummers over 'Homosexualiteit en Geschiedenis' (1980, 1982) en het nummer 'Vrouw en Geschiedenis' (1980). Uitgaven uit het recente verleden als 'Ernst & Ironie' (1987), 'Waanzin' en 'Genialiteit' (1990), 'Tekst & Context' (1992), 'De Hel' (1992) en 'Het einde van de Utopie?' (1993), weerspiegelen de belangstelling van de laatste redacties voor culturele en theoretische geschiedenis.

Siciliaanse schaapherder

Afwijzen van artikelen werd door de verschillende redacties niet veel gedaan, vooral omdat er in de begintijd voornamelijk geschreven werd door bekenden. "Zo had Jan Scheffers een serie over popzangers die hij heel mooi vond", vertelt Josine. "In de sfeer van 'wij zijn elkaars vriendjes' dachten we 'in vredesnaam dan maar'. Wij hadden weinig instrumenten om iets te weigeren." De redactie van Ernst liet artikelen wel herschrijven. Hij herinnert zich ook nog een voorval waarin hij iets geweigerd heeft; hij kreeg een deel van iemands archief toegestuurd en moest daar zelf maar een artikel van maken.

De uitzondering op de regel dat er weinig werd afgewezen was de redactie waarin Marie Christine zat. Zij vertelt dat Patrick Everard bijna alles afwees. "Patrick wees af op stijl en originele gedachten. Daar bestond wel onenigheid over in de redactie. Als een artikel tegen Patrick's zin toch werd aangenomen, liep hij kwaad weg, maar verscheen altijd weer op de volgende vergadering." De oud-redacteuren zijn het erover eens dat Patrick in dat opzicht als enige professioneel was. Zo herlas René de avond voor het interview nog eens het prestigieuze nummer 'Taal en Geschiedenis' van zijn redactie, en kon niet begrijpen hoe het stuk van de antropoloog Anton Blok over een Siciliaanse schaapherder er ooit in is gekomen, terwijl hij eigenlijk een totaal andere stelling moest verdedigen. "Je zat met het probleem dat je om die bijdragen had gevraagd. Eigenlijk kon je niet afwijzen, je kon hooguit laten herschrijven. Als je heel eerlijk was, was je gewoon blij dat het er was."

Het slechte geweten

Waren redacteuren ook elders actief? Josine Blok: "We deden honderd dingen tegelijk, iedereen deed de studie, was actief in de studentenpolitiek, zat in een studieclubje over verschillende onderwerpen en ik was bezig om vrouwenstudies op te zetten." Henk van Veen: "De studie kwam misschien niet eens op de eerste plaats. Je hing ook veel rond. Het activistengevoel had z'n hoogtepunt al gehad, maar wij hadden een sterke onvrede met de hele Ubbo Emmius-cultuur. Het was een ontzettend duffe, Vindicat-achtige club. Dan had je de activistenclub, de AA. Die waren extremer. De redactie van *Groniek* stond daar tussenin."

Ook in de tijd van Marie Christine bestond er nog een drang om zich te manifesteren. "Wij hebben twee krantjes uitgebracht: 'De dorre vlakke' en 'Het slechte geweten'. Dat ging eigenlijk nergens over, het was Dada uit de jaren '70. Het ging over vormgeving en allerlei ergernissen op het Instituut. Wij vonden het een sexloos Instituut. Dit waren losse blaadjes waarvan de bijdragen niet serieus genoeg waren om in *Groniek* te plaatsen." Eind jaren tachtig lijkt de student zich beperkt buiten de studie te bewegen. De tweefasenstructuur heeft wellicht op het engagement een remmende werking gehad. Ernst Baas: "Door tijdgebrek waren redactieleden niet actief buiten *Groniek*. Maatschappelijk

engagement was er niet echt. We waren meer bezig met onze eigen toekomst." Door de verhoogde studiedruk was het zo moeilijk om nieuwe redacteuren te vinden dat de redactie serieus overwoog om de boel maar op te heffen. Er werd geprobeerd om studiepunten te krijgen voor het redactiewerk, maar dat lukte niet.

Oud-redacteuren blijken doorgaans gemotiveerde studenten te zijn geweest. Jan Pieter Janzen: "We wilden inspraak in het studieprogramma. De hoogleraren waren bang dat we het lichter wilden maken, maar niets was minder waar. We wilden er alleen maar dingen bij." Josine Blok: "Wij waren bezeten van geschiedenis, het was een levensvervullende bezigheid. We leken wel gek; ik ging bijna nooit naar een feest." Ondanks de kritiek op de studie was er de bevologenheid voor het vak. Volgens René Cuperus "kwamen opeenvolgende modes in de geschiedwetenschap beter tot uitdrukking in *Groniek*, hoe amateuristisch dan ook, dan op het Instituut zelf."

Het Instituut

Alle geïnterviewden zijn het erover eens dat *Groniek* een visitekaartje van het Instituut is. Van fundamentele steun is echter volgens de meesten geen sprake geweest. *Groniek* had het Instituut nodig voor het leggen van contacten met de buitenwereld, maar de redacteuren hebben niet mogen ervaren dat het Instituut achter *Groniek* stond, op een enkele docent na. Josine Blok: "Het Instituut was voor ons toch nog wel een belangrijk referentiepunt. Ons enige aanknopingspunt waren de docenten, maar niet iedereen wilden we iets vragen en niet allemaal voldeden ze aan een verzoek van onze kant." Henk van Veen: "Vanuit het Instituut bestond er altijd oppositie tegen het van Ubbo onafhankelijke *Groniek*. Er waren mensen die vonden dat mededelingen van Ubbo in *Groniek* thuishoorden. Daar waren ruzies over, want bij Ubbo vatten ze de scheiding op als verraad. Wij zeiden tegen hen: 'Dit is een historisch blad en ga maar een eigen blaadje maken'. Ze vonden ons ook allemaal te ambitieus. We zouden een gezellig mededelingenblad moeten zijn, dat was goed genoeg. De enige bij wie je nog aansluiting vond was Frank Ankersmit."

René Cuperus: "Ja, je zou twee namen moeten noemen in verband met de geschiedenis van *Groniek*. Ankersmit als inspirator en Wes als querulant. Naarmate *Groniek* interessanter werd en meer landelijke publiciteit kreeg, begonnen andere docenten opeens druk uit te oefenen op de redactie om in het vervolg van hun themacolleges een heel nummer samen te stellen. Maar het Instituut steunde ons niet bij de afzet. We konden de nummers niet standaard kwijt bij veel studenten, omdat er geen binding meer was met Ubbo. Ook financieel werden we niet ondersteund." Pieter Christiaan: "We hebben een heel gevecht met de beheerder van het Instituut, Rob Wagenaar, geleverd over geldelijke steun. Zijn redactie was nota bene verantwoordelijk voor een genadeloze bres in de financiën van *Groniek* door een overambitieuze oplage van het themanummer 'Homosexualiteit 2' (1980). Uiteindelijk kregen wij voor het

Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis

Onmiskenbare handleidingen voor historisch onderzoek naar plaats en streek, boordevol informatie over bronnen en literatuur, methoden en technieken.

Prijs per deel f 15,-

De reeks *Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis* is opgezet om de beoefening van regionaal historisch onderzoek te stimuleren. Ieder cahier behandelt op samenvattende wijze een thema of deelgebied uit de geschiedenis in de periode vanaf 1600. In het handboekgedeelte van ieder cahier wordt een thema ingeleid en binnen het kader van de regionale geschiedenis geplaatst. Een praktisch hulpmiddel bij het onderzoek vormt het handwijzergedeelte, waarin de voornaamste bronnen en hun vindplaatsen worden gepresenteerd.

De cahiers zijn zowel bestemd voor amateurhistorici die zich intensiever op de geschiedenis van hun plaats of streek willen gaan richten, als voor studenten en vakhistorici die belangstelling hebben voor regionale geschiedbeoefening.

deel 1 Strafrecht en criminaliteit	deel 7 Lokale bestuursgeschiedenis
deel 2 Materiële cultuur	deel 8 Vrouwengeschiedenis
deel 3 Historische geografie	deel 9 Dorpsgeschiedenis
deel 4 Stads geschiedenis	deel 10 Fiscale bronnen
deel 5 Historische demografie	deel 11 Eliteonderzoek
deel 6 Onderwijs geschiedenis	deel 12 Sociale zorg

Verkrijgbaar in de boekhandel of rechtstreeks bij Uitgeverij Walburg Pers, postbus 4159, 7200 BD Zutphen, telefoon 05750-10522, telefax 05750-41025, postbank 2069668.

drukken van 'Taal en geschiedenis' steun van de faculteit, in de vorm van de vereiste handtekening, maar niet eens van het Instituut."

De relatie met Ubbo is vanaf het begin een punt van discussie geweest. Jan Pieter Janzen: "Wij zaten ook met de verhouding met Ubbo en hebben een fictief orgaan opgericht, de Stichting Groninger Historische Studentenpers, bedoeld om de onafhankelijkheid van de redactie enigszins te garanderen." In de tijd van Ernst Baas was er een mysterieuze redactiecommissie, een soort controle-orgaan dat het mogelijk maakte om van de faciliteiten van het Instituut gebruik te maken. "Ik heb de leden ervan nooit ontmoet." Er was niet veel interesse voor *Groniek*: "Tijdens het tekort aan redacteurs dat tot een crisis leidde, is er geen structureel overleg geweest met het Instituut, iets dat je wel zou verwachten." Op initiatief van de redactie kwam er in 1988 een heuse redactieraad waar ze voortaan bij te rade kon gaan. De band met het Instituut werd hiermee bevestigd. Henk van Veen mijmert over een onafhankelijker koers van *Groniek*: "Als je het achteraf bekijkt is het toch jammer dat *Groniek* rekening is blijven houden met het Instituut, dat het er nooit echt van is losgekomen."

Portemonnee

Financiën hebben tot het midden van de jaren '80 nauwelijks een rol gespeeld bij de produktie van *Groniek*. Josine Blok: "Je probeerde zoveel mogelijk te ritselen. De begroting besloeg een paar honderd gulden per jaar. Het hoorde bij je investering dat je, als je bij *Groniek* ging, een typemachine moest kopen met eliteletter." Pieter Christiaanse, de financiële man in '83/'84, maakte het einde van de financiële zorgeloosheid mee. "De financiële situatie was vrij ondoorzichtig. Je kreeg een stapeltje papieren en een schoenendoos met acceptgiro's. De voorraad Gronieken was enorm overgetaxeerd en we besloten om een deel van de oude voorraad tegen dump prijs te verkopen. Oude Gronieken werden verkocht voor één à anderhalve gulden, een actie waar vorige redacties over vielen. Als we *Groniek* wilden behouden moest er financiële steun komen, dat was voor mij duidelijk." Door de lage abonnementsprijs voor studenten bleef er een tekort; de subsidie van het Instituut steeg in tien jaar tijd slechts met f200,-.

Hoogte- en dieptepunten

Gevraagd naar de meest dierbare en vervelende herinnering aan de *Groniek*-tijd zegt Jan Pieter Janzen: "Dieptepunten kan ik nauwelijks bedenken, het was voor mij een hele mooie tijd. Eén van de hoogtepunten vond ik het interview met A.F. Mellink. Mellink was een aparte docent, een onhandige man van wie je pas na verloop van tijd in de gaten kreeg wat voor een bijzonder mens hij was en welke persoonlijke geschiedenis hij had, dat hij bijvoorbeeld in het Comité van

Waakzaamheid had gezeten. Voor mij was het een onthullend interview." Henk van Veen: "Dieptepunten hadden we niet, want die lagen achter ons. Hoogtepunt was dat we afraakten van dat stencilen, dat was een revolutionaire stap. We hebben er een gelay-out blad van gemaakt, in offsetdruk, met illustraties en de tekst in twee kolommen. Een andere mooie ervaring was natuurlijk dat je op reportage ging. We gingen naar Amsterdam, waar we Ab Visser interviewden, een van oorsprong Groningse romanschrijver. Hij zat op een of ander zolderkamerkje. Die man was volkomen bezopen, daar kwam alleen gekreun en gesteun uit. Dat soort dingen, kwam je terug met je bandrecorder, stond er alleen wat gesteun op."

Voor de redactie van Pieter Christiaanse, Karin van den Born en René Cuperus was het onbetwiste hoogtepunt het uitbrengen van 'Taal en Geschiedenis', een geschiedfilosofisch onderwerp dat toen steeds meer belangstelling kreeg in de historische wereld. Karin van den Born: "Waar ik trots op ben is dat 'Taal en Geschiedenis' inderdaad iets heeft uitgelokt in de nationale pers. Je hebt je idealen en uiteindelijk krijg je er ook nog een nummer uit dat niveau heeft. Het werd veel geciteerd, en besproken in de *NRC*. Het samenzijn, dag en nacht daar zitten, lange gesprekken houden, dat was mooi." René Cuperus: "Dieptepunt was het ontbreken van een natuurlijke, stimulerende band met het Instituut. Ze investeerden veel te weinig in *Groniek*, financieel en in aandacht. Het hele Instituut heeft de functie van het blad onderschat, ook als podium voor de Groningse richting, de 'Kossmann-school' had natuurlijk in *Groniek* terecht moeten komen. Het leuke van *Groniek* was dat het je uit de anonimiteit van de gewone studenten haalde. Je kreeg opeens een aardiger en vanzelfsprekender contact met de docenten. Je had hoogleraren uit het hele land aan de lijn, dat was heel spannend. Het zijn hele leuke leerprocessen geweest."

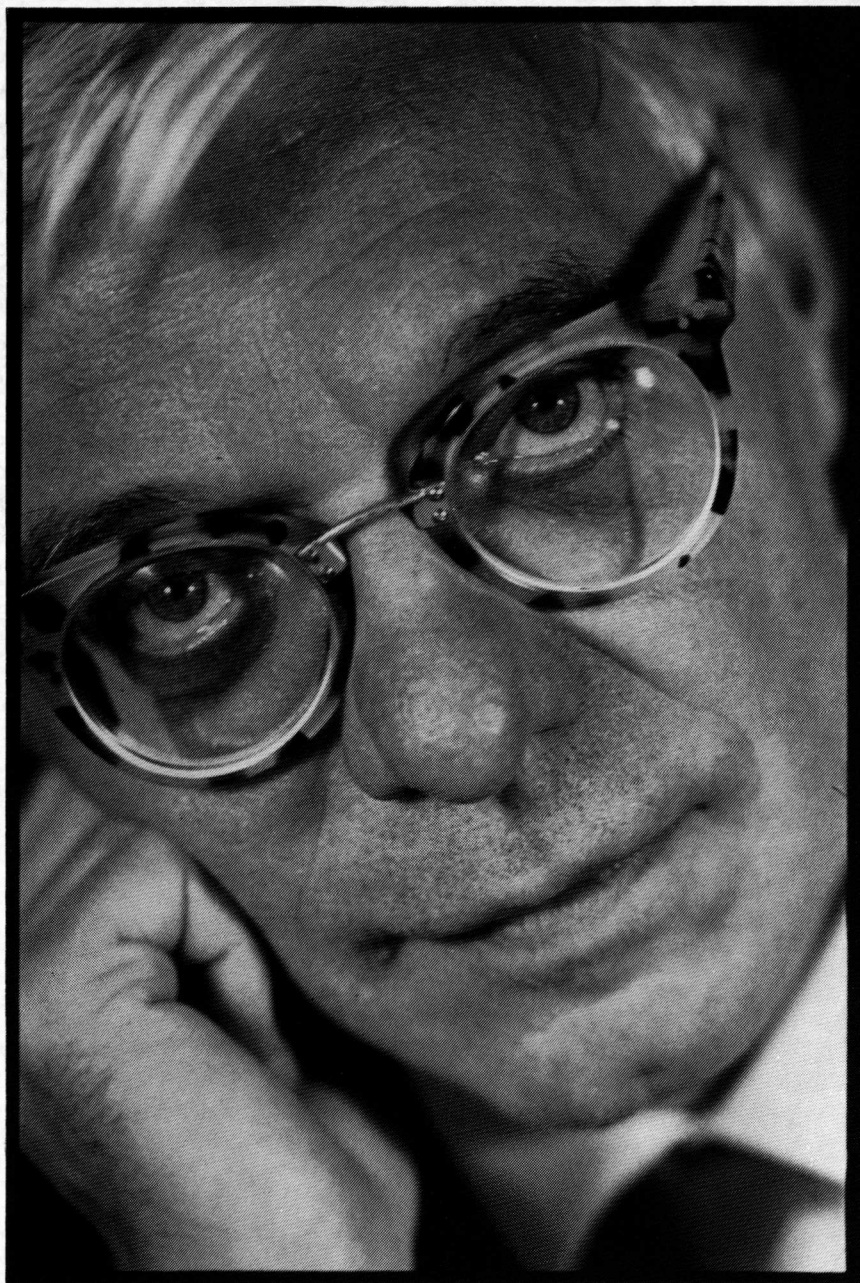
Pieter Christiaanse: "En dan was er ook nog een etentje met Ankersmit, die op zijn fietsje uit Haren kwam en helemaal onder de sneeuw zat. Toen hebben we gegeten in *De Pauw* en daarna zijn we bij mij thuis geweest en daar is het qua drank aardig uit de hand gelopen. We boden hem een taxi aan, maar nee, dat was niet nodig." Marie Christine van der Sman: "Ik geloof toch wel dat het hoogtepunt was daar in die serre te zitten, te knippen en te plakken, gewoon de gezelligheid en de sfeer. Hele lange avonden discussiëren. Het dieptepunt was de affaire rond een redactielid dat eruit moest." Ernst Baas: "Het leukste vond ik de persconferentie met Umberto Eco, waar wij als bescheiden studenten temidden van professionele journalisten aanwezig waren. Tot onze verbazing bleef de rest van de zaal stil en konden wij Eco onderwerpen aan een vragenvuur. Het dieptepunt was natuurlijk dat we geen nieuwe redactieleden konden krijgen."

Kritiek

Terugkerende kritiek op *Groniek* is dat het sinds de professionalisering te hoogdrempelig is geworden voor studenten. René: "Als je eenmaal zo'n traditie

inzet van themanummers met hoogleraren, met een Peter Gay en een Carlo Ginzburg, dan is het heel moeilijk om het volgende nummer te vullen met studenten die hun eerste wetenschappelijke artikel schrijven. Dat is lastig te combineren." Zijn redactie heeft de kritiek wel serieus genomen door een nummer 'Zonder Titel' uit te brengen, waarin bewerkte doctoraalscripties werden opgenomen. Voor de eerste redacties was kritiek van buitenaf nog geen punt. Misschien was het er wel, maar ze trokken zich er niets van aan. In de jaren '80 en '90 kreeg de redactie te maken met verwachtingen van het publiek en met hogere produktiekosten, waardoor zij niet meer naar hartelust kon *freewheelen*. Het probleem met *Groniek* is volgens Karin dat je als redactie pretenties hebt, maar die ook moet kunnen waarmaken. "Zoals Wes eens zei: Je hebt pretenties om een mooi blad te maken, maar je kunt niet eens typen. Aan de andere kant móet je als student wel idealen hebben om een blad te maken, ook al maak je ze niet altijd waar."

Aan idealisme heeft het de verschillende redacties niet ontbroken; het is de drijvende kracht van het tijdschrift gebleken. Het zorgde ervoor dat *Groniek* zich onderscheidde van andere vakbladen en een eigen plek wist te veroveren in de historische wereld. Ook de huidige redactie heeft nog volop plannen voor de toekomst; nieuwe onderwerpen binnen de geschiedwetenschap wachten op ontginning en 'oude' thema's zien hun facelift tegemoet. De geschiedenis kan nog vele malen geschreven worden; *Groniek* tekent voor nog minstens vijftwintig jaar.

Frans Haks.